

information in the virtual space, regardless of the actual location of the teacher and students.

The scientific novelty includes the clarification of the concept "online resources", as computer programs that are available thanks to technical support and the Internet, and our definition of distance learning according to Antonov (2003) as "the process of interaction between students and teachers at a distance while preserving all the characteristics of learning components (goals, content, methods, organizational forms, teaching aids) and with the use of specific technical recourses (Internet technologies or other interactive environments).

The facilities of online educational resources are online services for distance learning, online educational platforms, programs and applications for them with a set of tools, online courses, online education studios, news sites, YouTube channels, etc.

Thus, management of the educational process is one of the most difficult tasks of distance learning. It includes the synchronization of all educational activities, the recruitment of groups of students, the dosage of workload between teachers, the issuance of various certificates and other organizational activities. These tasks are carried out with the help of modern technologies.

The main goals of distance learning are aimed at professional training and retraining of personnel and everything related to the personal training of students in the process of obtaining higher education.

The main advantages of distance learning are determined by the individual approach to learning of each student with his needs and capabilities.

The functions of distance learning are humanistic, normative, epistemological, reflective and design functions.

The distance learning system complies with general didactic principles as a the unity of educational, educational and developmental functions; systematicity and consistency; availability; absorption skills and practical theory application.

Анастасія ПОПОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Бердянський державний педагогічний університет

Роман РОМАНОВ

здобувач 2-го (магістерського) рівня ВО

зі спеціальності 231 Соціальна робота,

Бердянський державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Одним з важливих кроків соціально-психологічної адаптації, в рамках ресурсного підходу є забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб (далі ВПО) з окупованих територій до матеріальних, соціальних та культурних ресурсів. Держава, як один з ключових суб'єктів адаптації ВПО з окупованих територій, зобов'язана приймати принципи рішення щодо дій органів державної влади, зокрема органів виконавчої влади, щодо визначеної групи осіб. Головною місією державної політики є забезпечення регулювання доступу до різних ресурсів ВПО через прийняття законних та нормативних актів, а також організація роботи державних та недержавних інституцій, які на місцях допомагають ВПО отримати доступ до різних можливостей.

Оскільки державна політика є ідеєю, яка втілена у конкретні документи, важливо схарактеризувати перелік основних законодавчих та нормативно-правових документів, що уможливають доступ ВПО з окупованих територій до різних ресурсів.

Так, головним документом, що визначає права і обов'язки внутрішньо переміщених осіб є Конституція України (1996), яка визначила право кожної особи на життя (ст.27)

передбачає, що держава має захищати життя людини, поважати та сприяти реалізації її права на гідне життя (ст.28), соціальний захист (ст.46), працю (ст.43), житло (ст.47)

Наступним документом, що визначає правовий статус ВПО та, відповідно, встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб є ЗУ «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» прийнятий ВРУ від 28.12.2014. Зміст цього закону доповнений низкою інших нормативно-правових та законодавчих документів, які розширюють можливість доступу до різних ресурсів за умови наявності додаткового правового статусу, такого як «особа з інвалідністю», «багатодітна сім'я», «малозабезпечена сім'я», «пенсіонер» тощо і розкриваються у наступних документах: Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (від 01.06.2000 № 1768-III), Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» (2021), Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» (2022), Постанова КМУ № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (№332 від 20.03.2022), Постанова КМУ «Порядок виплати одноразової матеріальної допомоги непрацюючим малозабезпеченим особам, особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю (№ 256 від 12.04.2017), Постанова КМУ «Деякі питання використання коштів державного бюджету для виконання заходів із соціального захисту дітей, сімей, жінок та інших найбільш вразливих категорій населення» (№ 256 від 12.04.2017)

Для виконання державної політики щодо захисту прав ВПО провідними органами виконавчої влади є Міністерство соціальної політики та Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Міністерство соціальної політики відповідає за планову роботу усіх соціальних служб та установ, що забезпечують захист внутрішньо переміщених осіб, надання соціальних послуг, оформлення статусу ВПО, а також розробляють заходи спрямовані на забезпечення зайнятості населення з числа визначеної категорії осіб. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій зосереджують свою діяльність виключно на роботі з цієї категорією. Для забезпечення державної політики щодо захисту прав ВПО, в структурі Міністерства функціонують департаменти та відділи, які відповідають за певні напрямки роботи, що передбачають захист прав та інтересів ВПО, проведення комплексних заходів щодо забезпеченням житла, інтеграції ВПО до нової громади, доступу до адміністративних та публічних послуг.

В рамках роботи цих двох Міністерств було організовано наступні види підтримки для ВПО з окупованих територій. З метою забезпечення виїзду з окупованих територій в рамках основних заходів підтримки у перші місяці війни Міністерством з питань реінтеграції окупованих територій були організовані зелені коридори з метою виїзду на підконтрольну територію та отримання статусу внутрішньо переміщеної особи; доставки ліків та інших медичних засобів, гуманітарної допомоги; евакуації цивільних, постраждалих та поранених, дітей та людей літнього віку.

Важливим напрямом державної політики в контексті захисту прав ВПО є розробка механізмів для забезпечення житлом цієї категорії. Так, у різних містах України були створені гуртожитки для ВПО, створено мережу прихистків та притулків, розроблено та запущено сайт «Прихисток», на якому розміщують актуальні оголошення щодо вільного житла. На перспективу, офіс Президента України та Міністерство розвитку громад та територій розробили «Порядок викупу, будівництва житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (2022), в рамках якого буде створено можливості для забезпечення житлом осіб, які цього потребують внаслідок вимушеного переїзду.

Необхідним ресурсом для забезпечення гідного життя є матеріальний. З метою сприяння задоволенню базових потреб ВПО та їх фінансової підтримки запроваджено щомісячну грошову допомогу від держави у розмірі 2 000 (доросла особа) і 3 000 грн (дитина, особа з інвалідністю, пенсіонер). Окрім державної допомоги, яку внутрішньо переміщена особа може отримувати щомісячно, реалізуються міжнародна цільова грошова підтримка від

Комітету Червоного Хреста, Програми ЮНІСЕФ, Агентства ООН тощо спільно з Урядом України.

Окрім матеріальної допомоги, сприяння у забезпеченні ресурсів здійснювалось у ракурсі надання гуманітарної допомоги. Організації, які залучені для видання гуманітарної допомоги: Карітас-Спес, Центр Взаємодії, Гуманітарний центр «Теплі долони», СпільноДія, Благодійний фонд «Мрія», World Food Programme, Гуманітарна допомога «Фонд Ріната Ахметова», Червоний Хрест, Міжнародний благодійний фонд Святого Миколая та інші. В центрах видачі гуманітарної допомоги, можна отримати гуманітарні набори з їжею, ліки, дитяче харчування, корми для тварин та засоби особистої гігієни та одяг.

В контексті забезпечення матеріальними ресурсами важливим є сприяння зайнятості населення серед ВПО та підтримка безробітних ВПО. Для підвищення зайнятості ВПО уряд запустив ряд програм стимулювання зайнятості, включаючи компенсації роботодавцям за найм на роботу внутрішньо переміщених осіб. Для підвищення можливостей зайнятості безробітних ВПО також було спрощено процедуру взяття їх на облік по безробіттю. Задля безперешкодної реалізації трудового потенціалу ВПО були унормовані положення щодо прийняття дітей зі статусом ВПО до шкіл та садочків.

Неоціненою підтримкою для ВПО з окупованих територій стала підтримка і у сфері освіти, що передбачала впровадження цільових програм підтримки на вступ на бюджет до закладів вищої освіти на спрощених умовах, а також державні програми цільового переведення студентів контрактної форми на бюджет.

Важливим елементом соціальної підтримки ВПО з окупованих території задля їх успішної адаптації є психологічна допомога і підтримка. Так, різними організаціями були впроваджені реабілітаційно-адаптаційні заходи, спрямовані на формування корисних навичок, проведення бесід, підтримуючих зустрічей. У різних форматах були організовані заходи, що передбачали сімейне консульгування, тренінги, психокорекційні групи, опрацювання травматичного досвіду та постановку цілей на подальше життя та інші.

Для реалізації означених напрямів підтримки, було організовано та впроваджено у діяльність гуманітарні центри (хаби), які на місцях координують діяльність ВПО та сприяють у вирішенні їхніх нагальних проблем. Сьогодні, в Україні функціонує 31 обласних гуманітарних хабів для ВПО (А. Огороков та інші, 2022). На даний момент, у таких центрах поєднані усі види допомог: і державна і волонтерська. Зокрема, особа може звернутися за наступними послугами: сприяння у оформленні статусу ВПО, матеріальної допомоги; сприяння у пошуку житла; консультаційні послуги; юридичні послуги; психологічні послуги; послуги посередництва та представлення інтересів; медична допомога; сприяння в отриманні речей першої необхідності, їжі, одягу та взуття, постільної білизни, дитячих іграшок та канцелярії тощо.

Після систематичних ракетних атак країною-терористом, уряд започаткував роботу «Пунктів незламності», місць для короткострокового одночасного перебування від 40 до 500 осіб, які передбачають можливість для кожного українця безшоточно зігрітись чи підзарядити гаджет навіть в умовах повного відключення світла, води і опалення.

У співпраці з державною підтримкою, системно працює недержавний сектор, який спрямовує свою діяльність на різні аспекти допомоги ВПО. Так, зокрема активну діяльність під час війни проявляють Запорізький обласний благодійний фонд «Центр соціальних та економічних досліджень» (Запоріжжя), Ресурсний центр розвитку громадських організацій організацій «Гурт» (Київ), Асоціація «Інтеграція до Європейської культури» (Одеса), Фонд розвитку громадських організацій «Західноукраїнський ресурсний центр» (Львів), Чернівецький обласний фонд громадських ініціатив (Чернівці), та інші. В цілому, такі організації надають гуманітарну допомогу, медичну допомогу, допомагають людям та групам осіб, які знаходяться у складних життєвих обставинах та спрямовують свою діяльність на розвиток проєктів самопомоги за участю місцевої влади і бізнесу.

З аналізу державної підтримки ВПО ми можемо зробити висновок, що вона відповідає усім необхідним положенням та здійснюється в необхідних напрямках та сферах. Однак, наявні проблеми із логістикою розташування безпосередньо тих організацій, які надають послуги

ВПО, нерівномірність їх розподілу по території України, з найменшою представленістю у непопулярних для переміщення громадах, унеможливають отримання повноцінної житлової та гуманітарної підтримки і допомоги. Також відсутні системні заходи з інтеграції ВПО у нову громаду на рівні різних територіальних одиниць. Існує потреба в дослідженні та аналізі стану соціально-психологічної адаптованості ВПО з окупованих територій, щоб зробити рекомендації, які б сприяли успішному входженню ВПО з окупованої території у нову громаду та забезпечили реінтеграцію осіб з числа ВПО, які планують повернутися до місць постійного проживання після деокупації територій.

Ірина ПРОЖОГА

*кандидат економічних наук, доцент кафедри СТХ,
Національний авіаційний університет, Київ*

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ МЕТОДОМ ПСИХОДРАМИ

Українське суспільство кожного дня, на протязі останніх дев'яти років, переживає кризові періоди. Найбільш страшні події почалися в лютому 2022 року. Війна призвела до значних навантажень на соціальних працівників. Згідно даних Міністерства соціальної політики України, станом на лютий 2023 року в країні офіційно зареєстровано 4.8 мільйона внутрішньо переміщених осіб. Держава всіляко намагається підтримувати переселенців, вони отримують гуманітарну допомогу, виплати з бюджету, соціально-психологічну допомогу.

Термін «біженець» широко використовується як синонім до переміщених осіб. Проте, згідно з Конвенцією про статус біженців, до якої у 2002 р. приєдналася Україна, використовувати слово «біженець» до українських громадян є некоректним (Конвенція про статус біженців). Внутрішньо переміщені особи — це особи, змушені раптово тікати зі своїх будинків у результаті збройного конфлікту, внутрішньої ворожнечі, систематичних порушень прав людини або стихійних лих і знаходяться на території власної країни (Гудвін-Гілл Г. С., 1997). Не можна забувати, що багато людей, які є біженцями, шукачами притулку, дуже часто сумують через втрату члена сім'ї близької людини

Важливо зазначити, що соціально-психологічний супровід орієнтований на соціальну інтеграцію та адаптацію. Психодрама є методом групової терапії та імprovізаційної дії. Засновником методу є Якоб Морено, який визначав її як науку, що досліджує реальність, представляючи її драматичним методом – методом дії, тобто рольова гра з імprovізованим сюжетом, який відображає внутрішній світ людини, її соціальну поведінку. Метод психодрами передбачає груповий терапевтичний процес, у якому використовується спонтанність і креативність при дослідженні внутрішнього світу людини. Це дуже важливий процес, який допомагає побачити особистісні процеси. Психодрама ґрунтується на дослідженні почуттів, особистісних проблем, страхів, формуванні нових нейронних зв'язків. Психодраматичні техніки успішно використовуються у соціальній роботі за допомогою рольових тренінгів, що базуються на ігрових підходах. Для реалізації методу необхідні простір, сцена, актори та глядачі.

Одним з дієвих методів в роботі з внутрішньо переміщеними особами є програма стабілізації травми психодраматичним методом. Люди, які пережили травму, сприймають світ зміненою нервовою системою. Їхнє сприйняття небезпеки та безпеки вже не таке, як було раніше. Травма розділяє життя на «до» і «після». Почуття як форма первинної довіри – «нічого поганого зі мною сьогодні не трапиться» – втрачається і замінюється розсіяним страхом уразливості, непередбачуваності та безпорадності. Після травматичного досвіду багато травмованих людей виявляють, що більше не можуть бути зі своїми товаришами, друзями та сім'єю. Травми впливають на весь організм людини - тіло, розум і мозок.

Внутрішньо переміщеним особам зі складними травмами необхідно надавати підтримку в спрямуванні їхньої уваги на заняття, які: